

En verklig klassiker

Titel: Novum Organum
Av: Francis Bacon, övers. Pär Svensson
Utgiven av: Fri Tanke
Omfång: 272 sidor

I samarbete med Vetenskapsakademien har Fri tanke gett ut fem vetenskapliga klassiker. Den senaste är *Novum Organum* (latin för "nytt redskap/metod") av sir Francis Bacon, först utgiven 1620 som den första delen av ett tänkt sexbandsverk. Det blev dock aldrig mer än två delar (förarbetena till en tredje del utgavs postumt).

För första gången finns den nu på svenska, i en mestadels god översättning av Pär Svensson; om enstaka svåröversättbara eller rent av motsägelsefulla formuleringar beror på originalet eller översättningen kan jag inte säga. Innebörderna av en del använda termer kan vara rätt svåröversättbara, och jag har svårt för användandet av "rotera" när det är "kretsa" som avses (det språkbruket är dock ack så vanligt).

Boken inleds med ett förord av Folke Tersman, som sätter in den i ett vetenskapshistoriskt sammanhang, och den avslutas med en biografi över Bacon av Daniel Helsing.

För den vetenskapshistoriskt intresserade är detta en välkommen översättning. Bacon kan sägas ha inlett den moderna naturvetenskapens utveckling genom sina krav på hur forskningen ska gå till; åtskilligt av det han säger är nuförtiden helt självklara saker, men det var det ingalunda på hans tid. Men det finns också en del som inte alls går hem i dag; Bacon anser t.ex. att all materia, levande eller död, innehåller andar av olika slag.

Novum Organum är inte en bok att sluka. Den kräver eftertanke, och är faktiskt ganska pratig. Men det var så vitt jag förstår normen på 1600-talet; man skulle inte skriva kort och koncist. Bacon vet ändå hur man formulerar sig slagkraftigt och ofta med en portion humor.

En grundlig läsning har mycket att ge, även om man emellanåt får känna sig lite besviken – "som jag ska säga senare" innebär ofta i någon av de delar av verket som aldrig kom till, eller möjligen i den andra boken som inte finns översatt.

Gunnar Welin

Efter katastrofen

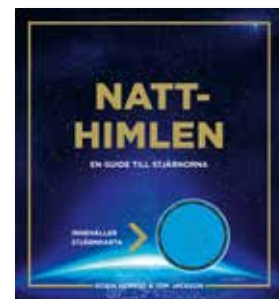
Film: The Midnight Sky
Regi: George Clooney
I rollerna: George Clooney, Caoilinn Springall m.fl.
Speltid: 2 t 2 min

The Midnight Sky utspelar sig år 2049 på två av de kallaste och ödsligaste platserna där människan satt sin fot: på Arktis och i rymden. Filmen är regisserad av George Clooney, som även innehar huvudrollen, och berättar om en värld som håller på att gå under efter någon form av katastrof. Vad det är som har hänt får vi inte veta. När alla ska evakueras från observatoriet på Arktis där han bor väljer Augustine Lofthouse (George Clooney) att stanna kvar. Efter några dagar inser han dock att han inte är ensam och hittar en liten flicka som glömts kvar vid evakueringen. Det udda paret ger sig nu ut på en farofylld färd mot en väderstation i hopp om att kunna använda deras antenn för att kontakta en rymdfarkost och

varna dem från att återvända till jorden. Samtidigt försöker besättningen på rymdskeppet Aether febrilt ta sig hem efter att oförklarligt ha tappat all kontakt med jorden.

Filmen är mycket ambitiös och fylld av dramatiska scener och ståtlig musik. Tyvärr överskuggas de ståtliga bilderna av rymden och Arktis av de många frågetecken som aldrig riktigt besvaras under filmens gång. Samtidigt är det en film som kommer väldigt rätt i tiden när klimathotet känns allt större. De långa scenerna av tystnad och den ordfattiga relationen mellan Augustine och flickan är lätta att relatera till efter att ha levt genom en pandemi i ett år. Trots att den till hälften utspelar sig i rymden får den här filmen i slutändan en att tänka på jorden och vad vi egentligen skulle göra utan vår planet.

Miranda Jäderling

Stjärnskådning för den nyfikne

Titel: Natthimlen – en guide till stjärnorna
Av: Robin Kerrod och Tom Jackson
Utgiven av: Lind och co
Omfång: 128 sidor

Natthimlen är en övergripande guide till astronomi och stjärnskådning. Det är en bok som med ett enkelt språk introducerar läsaren till allt ifrån olika sorters teleskop till vilka djuprymdsobjekt som du kan se under olika tidpunkter på året. I boken ingår även en stjärnkarta som går att anpassa utifrån vilken tid på året samt vilken tid på dygnet du vill observera på.

Boken är uppdelad i två delar; första delen ger en mer övergripande bild över solsystemet, himlavalvet och hur vi tittar på objekt i rymden. Andra delen innehåller stjärnkartor över både norra och södra halvklotet för varje månad. Stjärnkartorna är kompletterade med beskrivningar av och vackra bilder på några av de stjärnbilder, nebulosor och galaxer som går att observera.

Natthimlen är enligt mig en bra introduktion till stjärnskådning då den är mycket informationsrik utan att vara överväldigande. Den presenterar spännande fakta på ett sätt som gör det enkelt för både nybörjaren men också den erfarne att ge sig ut. Jag rekommenderar den här boken till unga och vuxna som är sugna på att utforska den vackra och spännande natthimlen!

Moa Skan

Science fiction för barn

Titel: Imperiets arvingar
1. Bortförda; 2. Järnrosen
Av: Oskar Källner (text), Karl Johnsson (bild)
Utgivna av: Rabén & Sjögren
Omfång: 173 resp. 181 sidor

Imperiets arvingar är en nyttig bokserie av Oscar Källner och Karl Johnsson riktad till barn i åldrarna 9–12 år. Den första boken, *Bortförda*, följer syskonen Alice och Elias från Uppsala, vilkas liv förändras över en natt när deras mamma försvinner under mystiska omständigheter. Polisen misstänker genast pappan, och anhåller honom.

Barnen är inte övertygade, utan bestämmer sig för att hitta mamman själva. I sitt sökande blir de jagade av läskiga varelser, och hittar till rymdskeppet Stillheten. Skeppets besättning är ihopsatt av en brokig skara vänliga aliens med en mystisk koppling till barnens bortförda mamma. De beslutar sig för att hjälpa barnen återfinna sin mamma, och lämnar jorden för att följa spåren de har.

Den andra boken i serien, *Järnrosen*, utspelar sig i rymden. Alice och Elias får hjälp i sitt sökande av sina nya utomjordiska vänner, och reser enorma avstånd till en annan del av Vintergatan. Där besöker de den interplanetära rymdstationen Järnrosen, byggd av det fallna Imperiet. Under resans gång lär de sig mer än de räknat med om sig själva och sin försvunna mamma. Varje kapitel bjuder på illustrationer av allt från utomjordingar och rymdskepp till mystisk mat. Imperiets arvingar är en fantastisk resa som passar perfekt för rymdintresserade barn på mellanstadiet!

Saga Nilsson

En tredje del, *Gravplaneten*, har också kommit ut, och en fjärde, *Minnesskrinet*, kommer snart.

Vackert och varmt om rymdälskaren

Film: Gagarine
Regi: Fanny Liatard, Jérémy Trouilh
I rollerna: Alséni Bathily m.fl.
Speltid: 1 t 35 min

Filmen utspelar sig i det franska lägenhetskomplexet Gagarine, namngivet efter astronauten som var med och invigde bygget 1963. 2019 började det rivas, vilket ger en historisk vinkel till berättelsen. *Gagarine* är en visuellt otroligt vacker

film som pendlar mellan att vara både varm och ledsam på olika plan.

Huvudkaraktären Youri är en 16-årig pojke som fascinerar av och älskar rymden. Hans rymdintresse är en del av hans vardag i det stora lägenhetskomplexet, som är som en egen liten by där vissa har bott ett helt liv. Det är en otrolig gemenskap bland invånarna som Youri har en trygghet tillsammans med, då hans mamma är frånvarande genom hela filmen.

Hans behov – att få leva kvar i det rivningshotade Cité Gagarine – är centralt för handlingen. Han och hans vänner försöker fixa extradelar till byggnaden, delvis från demoleringslager från andra hus. De försöker hela tiden se till att fixa saker som har gått sönder i byggnaden, så att den ska klara inspektionerna från hälsovårdsmyndigheterna.

På taket har han en egen utkiksplats för stjärnorna, men stjärnkikaren – den finaste ägodelen – har han i sitt rum. Rymdtemat är ständigt närvarande i filmen och utgör basen för Youris passion. Hans intresse för hur saker inom astronomin fungerar och hur stjärnhimlen ser ut har han fått genom ett livslångt lärande och blir till sist viktigt för hans egen överlevnad.

Yvette Gustafsson

Flitigt läsa gör dig klok.

Därför läs varenda bok.

Falstaff, fakir
Envar sin egen professor